8.5.2026
Hallintovaliokunta

JHL:N LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELONTEOSTA KOSKIEN JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMAA 2027-2030

VIITE: VNS 3/2026 VP

ASIA: VALTIONEUVOSTON SELONTEKO KOSKIEN JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMAA 2027-2030

JHL kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmaksi 2027-2030. Samalla JHL kuitenkin antaa moitteet lyhyestä lausuntoajasta: pyyntö lausua saatiin tiedoksi 29.4. ja lausunnon kohde, eli itse selonteko julkisen talouden suunnitelmasta 2027 - 2030 julkaistiin 30.4., lausunnon määräajan ollessa 7.5.2026. Aikaa mittavaan viralliseen aineistoon perehtymiseen jäi siis varsin vähän.

JHL:n noin 160 000 jäsenestä valtaosa edustaa julkisen sektorin työntekijöitä sekä valtionhallinnossa että paikallistasolla. Tämä kyseinen asiantuntijalausunto aikatauluineen kuvastaa varsin hyvin sitä todellisuutta, jossa JHL:n jäsenet julkishallinnossa yhä enenevässä määrin työskentelevät: asioihin ei ole mahdollisuutta perehtyä niiden painoarvon vaatimalla tavalla.

VM:n mukaan tällä hallituskaudella on päätetty jo noin 700 miljoonan euron toimintamenoleikkauksista valtionhallinnon toimintamenoihin. Tämä näkyy henkilöstöllä aika-, resurssi- ja henkilöstöpulana ja työntekijöiden kuormituksena. Tämä näkyy henkilöstövähennyksinä, henkilöstön kuormittumisena ja lisäksi se heikentää kansalaisten palveluiden laatua.

Perustellusti tästä herää kysymys, että onko valtionhallinnossa käynnissä tuttu julkisen sektorin purkamisen kaava? Eli vähennetään rahoitusta, joka johtaa palvelun heikkenemiseen, joka johtaa tyytymättömyyteen palvelua kohtaan, josta saadaan peruste uudelle rahoitusleikkaukselle. On vaarallista, jos tämä ilmiö on käynnissä myös julkishallinnossa, sillä se heikentää Pohjoismaisen hyvinvointivaltion perustetta: luottamusta.

Julkisen talouden tilanne ja sopeutukset

Suomen julkisen talouden tilanteesta on perusteltua ja tarpeellista olla huolissaan. Suomessa valtionhallinnon tulot ovat 2008-9 finanssikriisistä asti olleen kroonisesti menoja pienemmät. JHL on kehysriihen 2024 aikaan julkistanut sopeutusesityksiä, sekä vuonna 2023 kattavan vero-ohjelman, joiden avulla julkista taloutta voitaisiin vahvistaa.[1] JHL siis jakaa huolen Suomen julkisen talouden tilasta. Tämän lisäksi JHL on huolissaan Suomen julkisten palveluiden tilasta. Vuoden 2025 Julkisten palvelujen barometrin mukaan noin 70% kansalaisista katsoi palveluiden heikentyneen viime vuosina.[2]

Tähän nähden on huolestuttavaa, että kehysriiheen mentiin VM:n virkatyönä laatimalla esityksellä julkisen talouden suunnitelmasta, jossa julkisen talouden alijäämän arvioitiin kasvavan vuoden 2026 noin 10,8 miljardista 16 miljardiin vuoteen 2030 mennessä. Nyt käsillä olevassa julkisen talouden suunnitelmassa alijäämän arvioidaan kasvavan samasta lähtökohdasta peräti 17,4 miljardiin euroon vuonna 2030.

Osaltaan tilannetta selittää VM:n uusi ennuste talouskasvusta, joka varsinkin kuluvan vuoden osalta päivittyi alaspäin. Mutta iso tekijä alijäämän kasvun taustalla on myös hallituksen omat päätökset ja päättämättä jättämiset. Esimerkiksi aiemmin päätetty yhteisöveron alentaminen jätettiin voimaan, vaikka sen hinta-laatusuhde kasvutoimena on erittäin huono, mutta verotulojen pieneneminen ja julkisen talouden heikentyminen ovat varmoja seurauksia.

Kuten todettua, valtionhallinnon toimintamenosäästöt osuvat väkisin myös henkilöstöön ja johtavat henkilöstön vähenemiseen ja jäljelle jäävien kuormittumiseen. Samalla kansalaisten palveluiden laatu heikkenee mm. käsittelyaikojen pidentyessä. Esimerkiksi tuomioistuimiin kohdistuvat säästöt heikentävät kansalaisten oikeusturvaa. Vastaavasti kuntien

[1] JHL on esittänyt kattavan noin 2,6 miljardin euron sopeutusohjelman kehysriihen 2024 yhteydessä (https://www.jhl.fi/app/uploads/2024/04/Kehysriihi-2024-kannanotto-JHL.pdf), sekä taloustieteen emeritusprofessori Matti Tuomalan kanssa yhdessä laaditun mittavan vero-ohjelman vuonna 2023 (https://aineistopankki.jhl.fi/NiboWEB/jhl/getPublicFile.do?uuid=2395269&inline=false&ticket=9696ba90ad50a875bb04ee60b63fdeba&type=original)
[2] Julkisten palveluiden barometri 2025: 69% kansalaisista katsoi julkisen palveluiden tilan heikentyneen viime vuosina. https://n6digipaper.contenthub.fi/NiboWEB/jhl/getPublicFile.do?uuid=9845459&inline=true&ticket=b08de04898cab01cc68ea8adb65ac5fc&type=original

VOS-indeksisäästön kasvattaminen aiheuttaa saman paineen myös paikallistasolle, jossa säästöt on löydettävä paikallistason hallinnosta ja koulutuksesta.

Kansalaisten palveluita heikentävät myös sote-sektorille kohdentuvat lisäsäästöt ja asiakasmaksujen tuntuvat korotukset. Nämä ovat omiaan heikentämään sote-palveluiden saatavuutta entisestään. Julkisten palveluiden barometrin mukaan kansalaiset ovat nimenomaan sairaana ollessaan jääneet vaille tarvitsemaansa palvelua.

Asiakasmaksujen suuruuden suhteen vuonna 2025 noin 37% kansalaisista arvioi sotepalveluiden asiakasmaksujen olevan liian korkeat ja 39% piti sopivina. Tämän jälkeen asiakasmaksuja on korotettu ja nyt päätettiin jälleen mittavista korotuksista. Todennäköisesti uusi asiakasmaksujen taso koetaan liian suurena. On merkittävä riski, että entistä useampi valitsee olla käyttämättä sotepalveluita, joka vääjäämättä heijastuu kasvavana hoitovelkana ja kasautuvana pahoinvointina. Kehityssuuntaa ei voi pitää hyvänä.

JHL kiittää EU-varojen kohdennuksesta rajavartiolaitokselle ja pienistä rahallisista panostuksista hyvinvointialueille ja Helsingille, mutta kokonaisuutena Julkisen talouden suunnitelmaa ei voi pitää onnistuneena. Se kuvaa heikentyvää julkista taloutta ja kasvavaa velkasuhdetta, julkisen hallinnon rapautumista, kuormitusta julkisen sektorin työntekijöille, ja heikentyviä palveluita kansalaisille.

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

JHL:n puheenjohtaja Håkan Ekström

Lisätietoja: Samuli Sinisalo, erityisasiantuntija, samuli.sinisalo@jhl.fi